

Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för alla utförare av kommunal verksamhet

(Fi2023/01006)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Promemorian innehåller i stort ett enda, kan tyckas, begränsat förslag, att fullmäktige ska anta program och planer för hur kommunens tillsyn över verksamhet som bedrivs av så kallade privata utförare ska utföras, samt även hur allmänhetens insyn ska garanteras. Denna tillsyn och insyn ska även omfatta verksamheten i egen regi. Det nya, enligt förslaget, är således att fullmäktige ska anta ett program som omfattar tillsynen av verksamhet som bedrivs genom privata utförare, vilket gäller idag, men också egenregiverksamheten, däri ligger nyheten. Tanken är, enligt promemorian, att egen regi och privata utförare ska behandlas konkurrensneutralt. Exempelvis om oanmälda tillsynsbesök ska genomföras så ska det omfatta både egenregi och privata utförare.

Förslaget har förts fram tidigare men avvisats då det ansågs att det behövdes ytterligare utredning. Att denna minimala promemoria skulle motsvara behovet av ytterligare utredning är förvånande. Det finns flera problem med förslaget, som till viss del i och för sig berörs i promemorian.

Det första problemet är att den grundläggande utgångspunkten för verksamhet som utförs av privata utförare och egenregi är skiljer sig åt. Den förstnämnda har sin grund i ett privaträttsligt avtal, den senare har sin grund i offentligrättsliga regler, främst kommunallagen. Avtalen med de privata utförarna skiljer sig åt, varje avtal är unikt. Avtalen föregås av förhandlingar mellan parterna, kommunen och de privata utförarna. Sannolikt ser avtalen olika ut beroende på typ av verksamhet, branschtillhörighet m.m. Det problemet finns dock redan idag, att alla privata utförare ska behandlas på ungefär samma sätt, fastställt i ett program av fullmäktige, trots att varje avtalsförhållande är mer eller mindre unikt. Att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan privata utförare och egenregiverksamhet torde vara mycket svårt. Den stora skillnaden är den rättsliga grund som verksamheten vilar på, privata utförare vilar på privaträttslig grund, egen regi på offentligrättslig tvingande lagstiftning. Även målen med verksamheterna

skiljer sig åt i grunden. Verksamhet som bedrivs av privata utförare har i normalfallet det övergripande målet att göra ekonomisk vinst. För egenregiverksamheten är själva verksamheten målet.

Därutöver riskerar förslaget att försvåra ansvarsutkrävande, både politiskt och rättsligt, för egenregiverksamhet. Nämnderna har det huvudsakliga ansvaret för den verksamhet som bedrivs. Socialnämnden är primärt ansvarig för socialtjänsten. Nämnden har arbetsgivaransvar, arbetsmiljöansvar, verksamhetsansvar m.m. De förtroendevalda i nämnden har således ett långtgående ansvar. Det blir då märkligt att fullmäktige ska i ett program besluta hur nämndens tillsyn av den egna verksamheten ska gå till. Det riskerar att komplicera frågan om både det rättsliga och politiska ansvaret för egenregiverksamhet. Nämnden måste själv få utforma tillsynen av sin egen verksamhet utan att vara påverkade av ett program antaget av fullmäktige.

Tillbaka till frågan om konkurrensneutralitet och behovet av tillsyn och tillsynsåtgärder. En naturlig utgångspunkt är att då verksamheter privatiseras, exempelvis genom att verksamhet bedrivs av privata utförare, så ökar behovet av tillsyn och insyn i sådan verksamhet. I egenregiverksamheten, som utförs inom samma myndighet, finns mer naturliga informationskanaler, och nämnden har i princip fri insyn i den verksamhet som nämnden ansvarar för. Då finns ett mindre behov av formaliserade tillsynsåtgärder. När privata utförare anlitas så finns ett behov av formell tillsyn, platsbesök m.m., olika tillsynsåtgärder. Att då kräva att kommunerna ska bedriva formell tillsyn av samma omfattning mot egenregi som privata utförare svarar inte mot något behov från kommunernas sida och är sannolikt enbart resursslöseri. Förslaget innebär en ökning av den administrativa bördan för kommuner och regioner utan att något egentligt syfte uppnås.

Juridiska fakultetsnämnden avstyrker förslaget i sin helhet.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av professor Olle Lundin. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer